

Pracovné skupiny Platformy pre spravodlivú transformáciu

Opatrenie č. 5: Zriadenie a realizácia územného sociálno-hospodárskeho strediska na monitorovanie spravodlivej transformácie – konceptný dokument

November 2023

Opatrenie č. 5: Zriadenie a realizácia územného Sociálno-hospodárskeho strediska na monitorovanie spravodlivej transformácie (TOJT) – koncepčný dokument

Vedúci opatrenia: *Univerzita v Bari Aldo Moro*

Prispievatelia opatrenia: *Európsky odborový zväz IndustriAll*

Kategória: *Oceľ, horizontálne*

Pracovné skupiny (PS) Platformy pre spravodlivú transformáciu (JTP), ktoré vznikli v novembri 2021, združujú všetky zainteresované strany z celej Európy, ktoré majú spoločný záujem o ľudí a miesta, ktorých sa dotýka prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo. Každá pracovná skupina pre **oceľ, cement a chemikálie** sa zameriava na konkrétne odvetvie s vysokými emisiami uhlíka, ktoré je silne ovplyvnené transformáciou, zatiaľ čo štvrtá pracovná skupina sa zameriava na **horizontálnu stratégiu zainteresovaných strán**.

Po dokončení svojich dokumentov na stanovenie obsahu, v ktorých sú načrtnuté oblasti zamerania a ciele ich pracovnej skupiny, členovia pracovnej skupiny vypracovali spoločný plán implementácie, v ktorom je uvedených ich 17 opatrení. Tento plán bol dokončený a zverejnený v apríli 2023. Počas zvyšku roka vedúci opatrenia spolu s ostatnými členmi pracovnej skupiny, ktorí sa podieľali na opatrení, realizovali svoje opatrenie.

Tento dokument predstavuje konečný výstup opatrenia č. 5.

Vyhlásenie:

Informácie a názory obsiahnuté v tomto dokumente sú názormi členov pracovných skupín Platformy pre spravodlivú transformáciu v oblasti ocele, cementu, chemikálií a horizontálnej stratégie zainteresovaných strán a nevyjadrujú oficiálne stanovisko Európskej komisie. Komisia nezaručuje presnosť informácií v nich uvedených. Komisia ani žiadna osoba konajúca v jej mene nemôže byť braná na zodpovednosť za obsah a použitie informácií v nich uvedených. Opätovné použitie je povolené za predpokladu, že sa uvedie zdroj a pôvodný význam alebo posolstvo dokumentu sa neskreslí. Európska komisia nenesie zodpovednosť za následky vyplývajúce z opätovného použitia. Politika opakovaného použitia dokumentov Európskej komisie sa vykonáva rozhodnutím Komisie 2011/833/EÚ z 12. decembra 2011 o opakovanom použití dokumentov Komisie (Ú. v. EÚ L 330, 14.12.2011, s. 39).

Úvod

Výzvy riešené v rámci opatrenia č. 5

Mala by sa posilniť kapacita verejných a iných relevantných inštitúcií na pochopenie sociálno-ekonomických vplyvov a dôsledkov transformácie, ako aj kompetencia zhromažďovať včasné poznatky na plánovanie, riadenie a hodnotenie intervencií a politik, ako aj schopnosť prijať flexibilný prístup k realizácii politik.

Transformácia miest/oblastí a ich komunít je komplexný viacrozmerný a nelineárny proces, v ktorom zmeny v ich hlavných odvetviach smerom k udržateľnosti sprevádzajú širšie cesty hospodárskej diverzifikácie a rozvoja. Okrem toho sú ekonomické a technologické transformácie hlboko prepojené so sociálnymi a kultúrnymi rozmermi, keďže tieto komunity majú dlhú históriu sociálnej a kultúrnej závislosti od dominantného priemyslu, čo sa týka vzťahov výroby a reprodukcie a kultúrnych hodnôt a identít.

Sociálny dialóg zohráva v tomto kontexte dôležitú úlohu pri zvládaní kríz a riadení štrukturálnych zmien sociálne spravodlivým spôsobom. V niektorých členských štátoch sú odbory súčasťou demokratického systému a partnerom pri rokovaní o týchto procesoch spravodlivej transformácie. Nie vždy sa však verejné orgány a zamestnávateľia zapájajú do zmysluplného sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania s dotknutými pracovníkmi; preto je potrebné posilniť sociálny dialóg najmä v krajinách, kde nemá dobre zavedenú tradíciu.

Ciele opatrenia č. 5

Cieľom tohto opatrenia, ktoré podporuje zriadenie a vykonávanie TOJT, je upozorniť na dôležitosť poskytnutia rámca na:

- monitorovanie a kvalitatívne/kvantitatívne hodnotenie projektov a iných iniciatív prijatých a realizovaných v súvislosti so spravodlivou transformáciou v transformujúcich sa lokalitách;
- rozšírenie poznatkov o sociálno-ekonomických vplyvoch a dôsledkoch projektov a činností súvisiacich s plánmi spravodlivej transformácie v transformujúcich sa lokalitách s osobitným zameraním na dynamiku trhu práce;
- monitorovanie a podpora zapojenia komunít/organizácií občianskej spoločnosti/odborových zväzov do tvorby údajov, informácií, stanovovania stratégií, rozhodovania a procesov implementácie.

Dôležitosť systematického pozorovania, vypracovávania, informovania a prispôsobovania sociálnej a územnej dynamiky súvisiacej s realizáciou plánov spravodlivej transformácie územia (PSTÚ) v transformujúcich sa lokalitách je potrebné oceniť, pretože umožňuje:

- a) vytváranie údajov a analýz založených na hodnote, poskytovanie informácií;
- b) mobilizáciu aktívnej účasti a občianstva;
- c) podporu rozhodovania a implementácie;
- d) posilnenie sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania.

Zainteresované strany, na ktoré sa zameriava opatrenie č. 5

Hlavné zainteresované strany, na ktoré sa opatrenie č. 5 zameriava, sú: verejné inštitúcie (na rôznych úrovniach: subregionálnej, regionálnej, národnej, nadnárodnej); príslušné riaditeľstvá/útvary Európskej komisie (napr. GR REGIO, GR EMPL, Spoločné výskumné centrum) a sekretariát Platformy pre spravodlivú transformáciu; univerzity, výskumné centrá/inštitúty, školy; európske odborové federácie a ich národné/regionálne pobočky; organizácie tretieho sektora/občianskej spoločnosti na rôznych úrovniach (napr. t. j. regionálne, národné, odvetvové, európske); podniky; ďalší sociálni partneri (t. j. zástupcovia organizácií zamestnávateľov na rôznych úrovniach); odborníci na sociálno-ekonomické analýzy a monitorovanie; členovia pracovných skupín; členovia komunity.

Ako sa toto opatrenie realizovalo

Toto opatrenie sa realizovalo na základe:

- (a) podobných skúseností v Európe a inde;
- (b) návrhov na vzájomné hodnotenie;
- (c) konzultácie a výmeny pracovných skupín;
- (d) neformálnych konzultácií so zainteresovanými stranami;
- (e) relevantného výskumu.

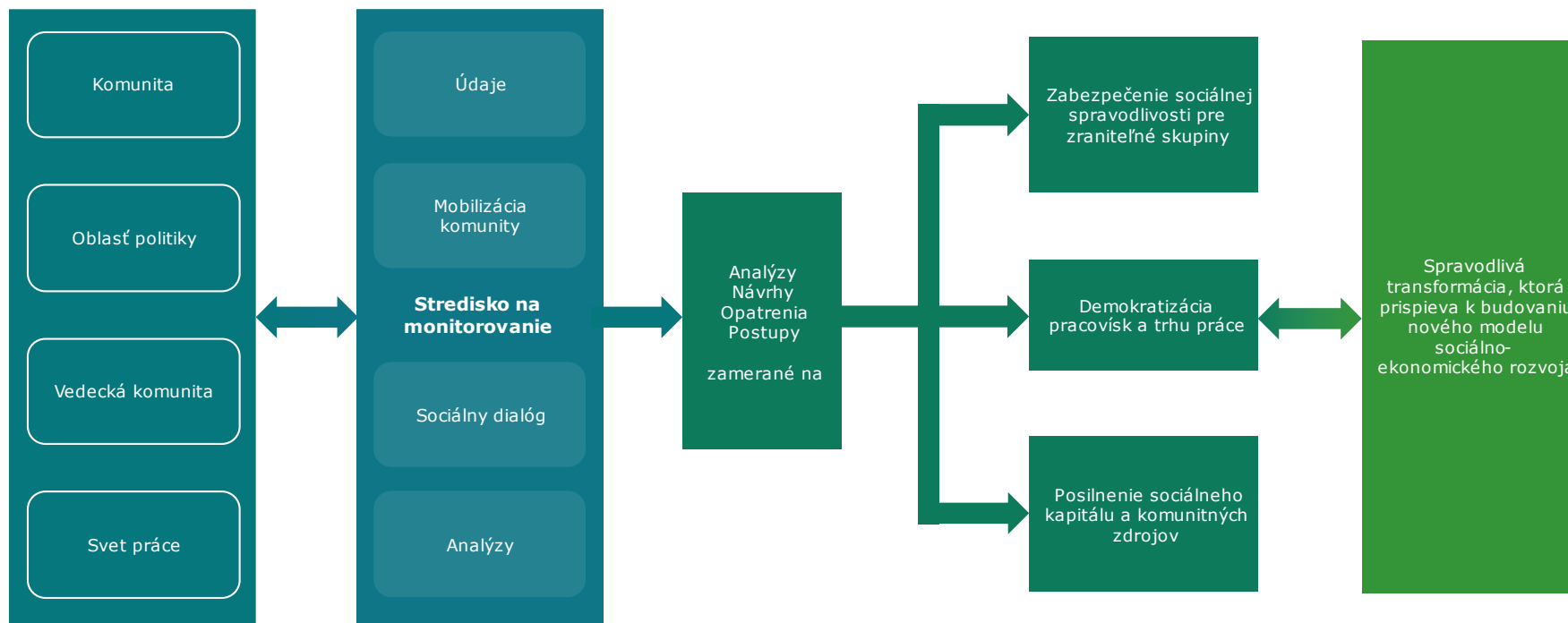
Zriadenie a realizácia územného Sociálno-hospodárskeho strediska na monitorovanie spravodlivej transformácie (TOJT) – koncepčný dokument

Úvod

TOJT podporuje činnosti verejného významu na územnej úrovni. Zaväzuje sa sprevádzať transformáciu území zapojených do spravodlivého prechodu prostredníctvom spoločného navrhovania a spoločného vykonávania. Na práci strediska na monitorovanie sa podieľajú verejné inštitúcie, odbory a pracovníci, podniky, príslušné zainteresované strany a celá komunita. Bude sa musieť stať referenčným bodom na pochopenie zmien, podporu rozhodovania, ako aj zapojenie komunity do procesov spravodlivej transformácie. Je koncipované ako priestor na kolektívne uvažovanie, angažovanosť a pokrok, malo by stelesňovať a podporovať zásady spravodlivosti a demokracie. Ambíciou územného strediska na monitorovanie je prostredníctvom svojich aktivít prispieť k posilneniu miestneho sociálneho kapitálu a zabezpečiť, aby bola transformácia, ktorá sa začala predovšetkým v rámci TJTP, spravodlivá a inkluzívna: potreby a túžby ľudí, pracovníkov a zapojených komunít sú v centre procesu vedúceho k udržateľnejšiemu modelu sociálno-ekonomického a environmentálneho rozvoja (obrázok 1).

Územné stredisko na monitorovanie by mohlo byť súčasťou širšej siete stredísk na monitorovanie spravodlivej transformácie na národnej a európskej úrovni, ktoré by si vymieňali skúsenosti, zistenia a zdroje, vymieňali a porovnávali podstatné poznatky a metodické nástroje a šírili informácie pre rôzne publiká. Táto integrovaná štruktúra bude dôležitá na podporu väčšej hospodárskej a sociálnej súdržnosti na najviac znevýhodnených územiach. Stredisko na monitorovanie bude inkluzívne, prístupné a nediskriminačné. Jeho štruktúry budú úplne transparentné. Na základe údajov a analýz stredisko vypracuje konkrétne odporúčania pre politiky a opatrenia na podporu spravodlivej transformácie na týchto územiach. Od vlád na rôznych úrovniach sa bude vyžadovať, aby odporúčania analyzovali a prípadne implementovali.

Obrázok 1 – Vizualizácia strediska na monitorovanie

1. ČASŤ – Čo je územné Sociálno-hospodárske stredisko na monitorovanie spravodlivej transformácie?

1.1 Definícia

TOJT je miestna sieť zainteresovaných strán (obecných úradov, univerzít, výskumných centier, nadácií, združení tretieho sektora, odborových zväzov, podnikateľských združení a podobne), ktorá spolupracuje na vytváraní, analýze a šírení údajov a poznatkov o významnom súbore dimenzií, ktoré odrážajú spoločne stanovené priority týkajúce sa spravodlivej transformácie v danej oblasti a jeho sociálno-ekonomického vplyvu. Na tvorbe občianskych údajov sa podieľajú aj bežní občania, ako sú študenti, aktivisti, novinári.

Kvantitatívne a kvalitatívne poznatky sa využívajú na podporu cyklov politiky, od rozhodovania cez formuláciu až po ich monitorovanie a hodnotenie. Slúži tiež na podporu informovanosti verejnosti a výmeny názorov, na riešenie zmien a na sprostredkovanie potenciálnych konfliktov.

Základným poslaním strediska je prispieť k tomu, aby sa zásadná transformácia sociálno-ekonomického modelu smerom k nulovým emisiám uhlíka všeobecne chápala a účinne riadila s cieľom dosiahnuť želané prínosy, napraviť zakorenené nerovnosti a zabrániť vzniku nových nerovnováh a nerovností.

1.2 Ciele

Stredisko sa zameriava na dosiahnutie cieľov uvedených na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 2 – Ciele strediska na monitorovanie

	Vypracovať, zhromažďovať a analyzovať údaje na kvantitatívne a kvalitatívne monitorovanie projektov súvisiacich s plánmi spravodlivej transformácie územia, a to aj v spolupráci s občanmi.
	Monitorovať, hodnotiť a podporovať úlohu odborov a využívanie sociálneho dialógu pri realizácii plánov spravodlivej transformácie územia na miestnej úrovni.
	Vytvoriť priestory pre stretnutia a výmeny s účasťou občanov s cieľom zdôrazniť chápanie transformácie zdola, ako aj zabezpečiť ich aktívny príspevok
	Podporovať včasné a hĺbkové analýzy vplyvu a dôsledkov procesov spravodlivej transformácie na miestnu hospodársku diverzifikáciu a sociálnu transformáciu.
	Analyzovať dlhodobé zmeny na pracovisku a na trhu práce.
	Radiť tvorcom politik a informovať miestne komunity o procesoch spravodlivého prechodu.

1.3 Odôvodnenie

Miestne inštitúcie a zainteresované strany môžu zriadiť územné sociálno-hospodárske stredisko na monitorovanie na zabezpečenie spravodlivej transformácie z týchto dôvodov:

Obrázok 3 – Dôvody na zriadenie strediska na monitorovanie

2. ČASŤ – Ako zorganizovať územné stredisko na monitorovanie spravodlivej transformácie

2.1 Aktivity

Na základe uvedených údajov sú na obrázku 4 znázornené hlavné činnosti územného sociálno-hospodárskeho strediska na monitorovanie.

Obrázok 4 – Činnosti strediska na monitorovanie

Generovanie údajov založených na hodnote a poskytovanie informácií

Územné stredisko na monitorovanie zhromažďuje, spracúva a distribuuje spoľahlivé a včasné údaje týkajúce sa projektov a činností súvisiacich s plánmi spravodlivej transformácie územia. Ďalšie údaje sa týkajú štruktúry a transformácie miestneho hospodárstva a spoločnosti a miestneho trhu práce. Stredisko na monitorovanie sa spolieha na monitorovanie a zber údajov vedený komunitou (občianske údaje). Údaje o procesoch spravodlivej transformácie sú dôležitým prínosom strediska na monitorovanie, pretože poskytujú aj dôkazový základ na pochopenie rozdielov v praxi a na identifikáciu napätia medzi inštitucionálnymi rozmermi a vykonávaním politiky, čo je užitočné najmä z komparatívneho hľadiska; takéto údaje umožnia vypracovať rámec na analýzu ukazovateľov vo forme prehľadu, ktorý pomôže pri orientácii politiky. Zriadenie územného strediska na monitorovanie umožňuje vytvoriť integrovaný a štruktúrovaný systém údajov o území. Stredisko na monitorovanie funguje ako úložisko.

Kvantitatívne a kvalitatívne údaje, získané aj z existujúcich zdrojov, sú ľahko dostupné a podľa možnosti vizualizované vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám, ako sú mladí ľudia, starší ľudia, menej vzdelaní ľudia atď. Stredisko na monitorovanie vyvíja primeranú a diverzifikovanú komunikačnú stratégiu, prostredníctvom ktorej rôzne zainteresované strany dostávajú relevantné informácie o ekologickej transformácii, jej vplyvoch a dôsledkoch s ohľadom na rôzne rozmery. Stredisko na monitorovanie poskytuje výklad a odporúčania na opatrenia.

Monitorovanie a podpora sociálneho dialógu

Sociálny dialóg významne prispieva k inkluzívnosti, udržateľnosti a odolnosti v čase významnej reštrukturalizácie spôsobenej zmenou klímy. Podpora kolektívneho vyjednávania a iných foriem sociálneho dialógu (informovanie a konzultácie na pracovisku) má zásadný význam pre opatrenia v oblasti klímy, aby bolo možné predvídať a riadiť zmeny spolu s odborovými organizáciami a prinášať výsledky pre pracovníkov. Územné stredisko na monitorovanie monitoruje a hodnotí fungovanie sociálneho dialógu pri realizácii plánov spravodlivej transformácie územia na miestnej úrovni. Stredisko na monitorovanie monitoruje:

- zúčastnených účastníkov (napr. trojstranní, dvojstranní);
- typ sociálneho dialógu (napr. kolektívne zmluvy, spoločné stanoviská, procesne orientované texty, ako sú akčné rámce, usmernenia, pravidlá správania a politické usmernenia);
- rozsah riešených tém (napr. technológie, vzdelávanie a odborná príprava, flexibilita, predvídanie zmien a reštrukturalizácia, demografické zmeny, pracovné podmienky, zdravie a bezpečnosť, rodová rovnosť a sociálna zodpovednosť podnikov);
- úroveň (napr. sektorová, územná);
- konkrétne opatrenia prijaté na zmiernenie vplyvu transformácie na pracovnú silu v najviac postihnutých odvetviach a podnikoch na miestnej úrovni vrátane zraniteľných osôb (pracovné miesta, preloženie, podporné programy, programy predčasného odchodu do dôchodku, stimuly/programy na rekvalifikáciu, učňovská príprava atď.);
- pokrytie (podľa odvetví, pracovísk).

Stredisko na monitorovanie podporuje účasť sociálnych partnerov prostredníctvom osobitného monitorovacieho výboru, ktorého úlohou je analyzovať fungovanie sociálneho dialógu na odvetvovej a podnikovej úrovni a definovať konkrétne odporúčania pre účinnejší a zmysluplnejší sociálny dialóg s cieľom vytvoriť odolnosť v krátkodobom horizonte, uľahčiť kompromisy potrebné na zabezpečenie kontinuity podnikania a úspory pracovných miest, príjmov a kvalitných pracovných podmienok a zároveň zmeniť pracovné postupy v dlhodobom horizonte.

Zvýšenie zapojenia komunity a zainteresovaných strán

Stredisko na monitorovanie organizuje verejné podujatia a iné stretnutia s cieľom zhromaždiť názory a pocity (t. j. hrozby, príležitosti, obavy) týkajúce sa procesov transformácie a ich konkrétneho vplyvu na život ľudí. Dialóg a interakcia, ktoré oceňujú aj sociálne zakorenené skúsenosti, sú kľúčové na navrhovanie vhodných a spoločných riešení: zapojenie komunity a zainteresovaných strán do kolektívnej výmeny názorov a deliberatívnych a komunikačných opatrení vytvára priestor a príležitosti na prekonanie rozdielov v sporných otázkach a rôznych názorov na to, čo je spravodlivá transformácia a ako sa má dosiahnuť. Zriadenie rozptýlených územných „strážcov“ – podobne ako ombudsmani – by mohlo byť kľúčové na zhromažďovanie podnetov a sťažností a na oslovenie najmä nedostatočne zastúpených skupín.

Identifikácia trvalých sociálnych priestorov pre aktivity pre komunitu a riadené komunitou, prípadne jej menej zvýhodnenými sociálnymi skupinami, prispieva k zmierneniu, ale aj predvídaníu sociálno-ekonomických zmien spojených s transformáciou; je nevyhnutné podporovať možnosti odborného vzdelávania a začať aktivity orientované na komunitu v rámci polycentrického a diverzifikovaného rozvoja a posilniť miestny sociálny kapitál. Stredisko na monitorovanie funguje ako sociálny most medzi akademickými inštitúciami, ktoré sú poverené odovzďávaním vedomostí, a inými inštitúciami, najmä školami, s cieľom zvýšiť povedomie študentov o význame ekologickej transformácie pre ich budúcnosť; stredisko na monitorovanie sa stáva skutočným miestom, kde pedagógovia a učitelia vymýšľajú nápady a projekty, ktoré mladým generáciám poskytnú nové obzory a prostredníctvom toho podporia odolnosť komunity. Takéto prístupy sú kľúčom k oživeniu miestnych sociálnych interakcií, vzťahov a sietí – konkrétne sociálneho kapitálu – ktorý v kombinácii s politikami a intervenciami dokáže vytvoriť silný a odolný rozvoj a komunity.

Rozšírenie poznatkov a výskumu

Dôležité je spoľahlivé a dôveryhodné pochopenie spravodlivej transformácie, miestnych diverzifikačných ciest na miestnej úrovni a vzájomne prepojených sociálnych transformácií, podporené vhodnými analýzami. Umožňuje miestnemu spoločenstvu v jeho rôznej artikulácii kolektívnych záujmov (ako sú odbory, organizácie občianskej spoločnosti, podniky, verejné inštitúcie) sledovať pokrok a identifikovať neúspechy v komplexných a vzájomne prepojených výzvach, ktoré sa objavujú v súvislosti s transformáciou a zahŕňajú sociálne, hospodárske a environmentálne otázky.

Stredisko na monitorovanie podporuje štúdie, zdôrazňuje správy, stručné informácie atď. o dlhodobých vplyvoch a dôsledkoch procesov spravodlivej transformácie na miestne hospodárstvo (napr. zvyšovanie počtu odvetví, dynamika podnikov), spoločnosť (napr. zmeny v štruktúre rodín, migrácia mladých ľudí), zdravie a životné prostredie (napr. toxické emisie, znečistenie ovzdušia/vody, blahobyť, miestne ekosystémy) a na miestny trh práce (napr. pracovné profily, požiadavky na zručnosti, odborná príprava a vzdelávanie, nesúlad). V tejto súvislosti stredisko poskytuje širokú škálu informácií o vybraných ukazovateľoch a trendoch. Tie by sa mali klasifikovať podľa:

- sektorov/odvetví miestneho hospodárstva (napr. kultúrny a kreatívny priemysel, výroba);
- sociálnych skupín (napr. mladí ľudia, starší ľudia, ženy);
- povolania (napr. zvyšovanie/znižovanie počtu príležitostí), a to;
- upozornením na možné nerovnosti a kritické otázky.

Stredisko na monitorovanie podporuje zvýraznenie konkrétnych tém v súlade s verejným záujmom, ako je kvalita pracovných miest, účasť žien na trhu práce, migrácia kvalifikovaných pracovníkov, nové pracovné profily, mzdy, odborná príprava a odborné vzdelávanie, sanácia životného prostredia.

2.2 Príklady sfunkčnenia činností

Obrázok 5 – Generovanie údajov založených na hodnote a poskytovanie informácií

CIEL	ČINNOSTI/ÚLOHY	ZAPOJENÍ ÚČASTNÍCI	CIELOVÁ SKUPINA	HLAVNÝ VÝSTUP
Vypracovať, zhromažďovať a analyzovať údaje na monitorovanie projektov súvisiacich s plánmi spravodlivej transformácie územia.	KROK 1 – Identifikácia problémov <ul style="list-style-type: none"> diverzifikácia/revitalizácia miestneho hospodárstva; sociálna štruktúra a blahobyť; dynamika trhu práce; blahobyť; obnova a udržateľnosť životného prostredia; energetická chudoba; infraštruktúry... 	Miestne orgány (miestne, regionálne); univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; občania; organizácie občianskej spoločnosti; odbory; podnikateľské združenia.	Verejné orgány (miestne, regionálne) zodpovedné za realizáciu plánov spravodlivej transformácie územia; súkromné spoločnosti; inštitúcie/organizácie verejného a tretieho sektora.	<ul style="list-style-type: none"> Monitorovacia správa o realizácii projektov v rámci plánov spravodlivej transformácie územia; prehľad spravodlivého prechodu; súbor nástrojov na hodnotenie spravodlivej transformácie; súbor odporúčaní v oblasti kvalitatívnych úspechov.
	KROK 2 – Výber kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov <ul style="list-style-type: none"> typ projektov, odvetvia; vplyvy projektov, výstupy, výsledky, spravodlivosť, relevantnosť, udržateľnosť; vlastnosti projektov; osvedčené postupy v oblasti sociálnej/spoločenskej angažovanosti; kvalita tvorby pracovných miest; sociálna spravodlivosť, sociálne inovácie; pridaná hodnota... 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; miestne orgány (miestne, regionálne); občania, organizácie občianskej spoločnosti; odbory; podnikateľské združenia.		
	KROK 3 – Zhromažďovanie údajov <ul style="list-style-type: none"> kvantitatívne údaje (administratívne údaje, prieskumy); kvalitatívne údaje (rozhovory s kľúčovými informátormi, priame pozorovanie, cieľová skupina, občianske údaje). 	Miestne orgány (miestne, regionálne); univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; občania; organizácie občianskej spoločnosti; odbory; podnikateľské združenia.		
	KROK 4 – Analýza a vyhodnotenie údajov; vytvorenie prehľadu spravodlivej transformácie <ul style="list-style-type: none"> (Počítačová kvantitatívna a kvalitatívna analýza...) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; miestne orgány (miestne, regionálne); občania; organizácie občianskej spoločnosti; odbory; podnikateľské združenia.		
	KROK 5 – Správa o výsledkoch a odporúčania <ul style="list-style-type: none"> (Písomné správy, ústne prezentácie, súhrnné štatistiky...) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; miestne orgány (miestne, regionálne).		
	KROK 6 – Porovnanie výsledkov a vytvorenie prepojení <ul style="list-style-type: none"> (Spolu s ďalšími podobnými iniciatívami na národnej, európskej a medzinárodnej úrovni...) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; miestne orgány (miestne, regionálne).		

Obrázok 6 – Ako monitorovať a podporovať sociálny dialóg

CIEL'	ČINNOSTI/ÚLOHY	ZAPOJENÍ ÚČASTNÍCI	CIELOVÁ SKUPINA	HLAVNÝ VÝSTUP
Monitorovať, hodnotiť a podporovať úlohu odborov a využívanie sociálneho dialógu pri realizácii plánov spravodlivej transformácie územia.	KROK 1 – Identifikácia problémov <ul style="list-style-type: none"> • kolektívne vyjednávanie; • zapojenie sociálnych partnerov; • zapojenie zamestnancov; • systém plátov a odmien; • investície do zručností, tvorba... 	Odborové zväzy; manažéri; obchodné združenia; univerzity/výskumné ústavy.	súkromné spoločnosti; verejné inštitúcie; organizácie tretieho sektora; odbory; obchodné združenia.	<ul style="list-style-type: none"> • Mapovanie sociálneho dialógu; • súbor odporúčaní v oblasti osvedčených postupov; • odporúčací dokument o miestnych inštitucionálnych a organizačných rozmeroch podporujúcich sociálne partnerstvo a priemyselnú demokraciu.
	KROK 2 – Výber kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov <ul style="list-style-type: none"> • typy dohôd; • úroveň vyjednávania; • pokrytie; • zapojenie partnerov; • zahrnuté témy; • prijaté opatrenia... 	Odborové zväzy; manažéri; obchodné združenia; univerzity/výskumné ústavy.		
	KROK 3 – Zhromažďovanie údajov <ul style="list-style-type: none"> • kvantitatívne údaje (administratívne a riadiace záznamy, prieskumy); • kvalitatívne údaje (rozhovory s kľúčovými informátormi, priame pozorovanie, cieľová skupina). 	Odbory; manažéri; obchodné združenia.		
	KROK 4 – Analýza a vyhodnotenie údajov <ul style="list-style-type: none"> • (Počítačová kvantitatívna a kvalitatívna analýza...) 	Odborové zväzy; manažéri; obchodné združenia; univerzity/výskumné ústavy.		
	KROK 5 – Správa o výsledkoch a odporúčania <ul style="list-style-type: none"> • (písomné správy, ústne prezentácie, semináre (aj na pracoviskách), súhrnné štatistiky...) 	Odborové zväzy; manažéri; obchodné združenia; univerzity/výskumné ústavy.		
	KROK 6 – Porovnanie výsledkov a vytvorenie prepojení <ul style="list-style-type: none"> • (Spolu s ďalšími podobnými iniciatívami na národnej, európskej a medzinárodnej úrovni...) 	Odborové zväzy; manažéri; obchodné združenia; univerzity/výskumné ústavy.		

Obrázok 7 – Ako zvýšiť zapojenie komúnit a zainteresovaných strán

CIEL	ČINNOSTI/ÚLOHY	ZAPOJENÍ ÚČASTNÍCI	CIELOVÁ SKUPINA	HLAVNÝ VÝSTUP
Vytvárať priestory na stretnutia a výmeny, ktoré by zahŕňali a aktivizovali miestnych občanov a organizácie.	KROK 1 – Organizovanie verejných podujatí, arén/fór <ul style="list-style-type: none"> • diverzifikácia/revitalizácia miestneho hospodárstva; • sociálna štruktúra a blahobyť; • dynamika trhu práce; • blahobyť; • obnova a udržateľnosť životného prostredia; • energetická chudoba; • infraštruktúry... 	Občania; školy; univerzitné/výskumné centrá/inštitúty; miestne orgány (miestne, regionálne); odbory; podnikateľské združenia; organizácie občianskej spoločnosti/skupiny občanov.	Miestne orgány (miestne, regionálne); občianska spoločnosť; organizácie/skupiny občanov; občania; školy Univerzity/výskumné centrá/inštitúty.	<ul style="list-style-type: none"> • Katalóg komunitných priestorov; • program komunitných aktivít; • komunikačná stratégia pre verejnosť; • festival vzdelávania.
	KROK 2 – Identifikácia stálych sociálnych priestorov <p>Na množstvo aktivít a projektov pre komunitu a riadených komunitnými skupinami, ktorých cieľom je zmierniť transformáciu a podporiť nové životné horizonty, ako napr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vzdelávacie laboratóriá, medzigeneračné poradenstvo; • vzdelávacie aktivity pre ženy/mládež, aktivity škôl; • socializačné centrá, komunitné knižnice, komunitná starostlivosť; • rekreačné, umelecké a kreatívne priestory; • komunitné centrá a laboratóriá; • tvorivé dielne (fab-lab), coworkingové priestory; • podporné priestory. 	Miestne orgány (miestne, regionálne); organizácie občianskej spoločnosti/skupiny občanov; školy; univerzity/výskumné centrá/inštitúty; odbory; podnikateľské združenia.		
	KROK 3 – Komunikácia s komunitou <ul style="list-style-type: none"> • Definovať informačný plán; • vytvoriť a posilniť komunikačné kanály pre komunitu a komunitou, t. j. komunitné rádio, sociálne médiá, podcasty, letáky. 	Miestne orgány (miestne, regionálne); občania; organizácie občianskej spoločnosti/skupiny občanov; školy; univerzity/výskumné centrá/inštitúty; odborové zväzy; obchodné združenia.		
	KROK 4 – Zriadenie jednotiek ombudsmana pre spravodlivú transformáciu <ul style="list-style-type: none"> • (Na rôznych miestach územia ako konkrétne symboly verejnej prítomnosti, s cieľom zhromažďovať podnety, problematické otázky, požiadavky občanov, najmä tých, ktorí majú menej „zdrojov“ a možnosti prehovoriť...) 	Miestne orgány (miestne, regionálne); univerzity/výskumné centrá/inštitúty		
	KROK 5 – Správa o výsledkoch a odporúčania <ul style="list-style-type: none"> • (Písomné správy, ústne prezentácie, okrúhle stoly s viacerými zainteresovanými stranami, súhrnné štatistiky...) 	Miestne orgány (miestne, regionálne); univerzity/výskumné centrá/inštitúty.		

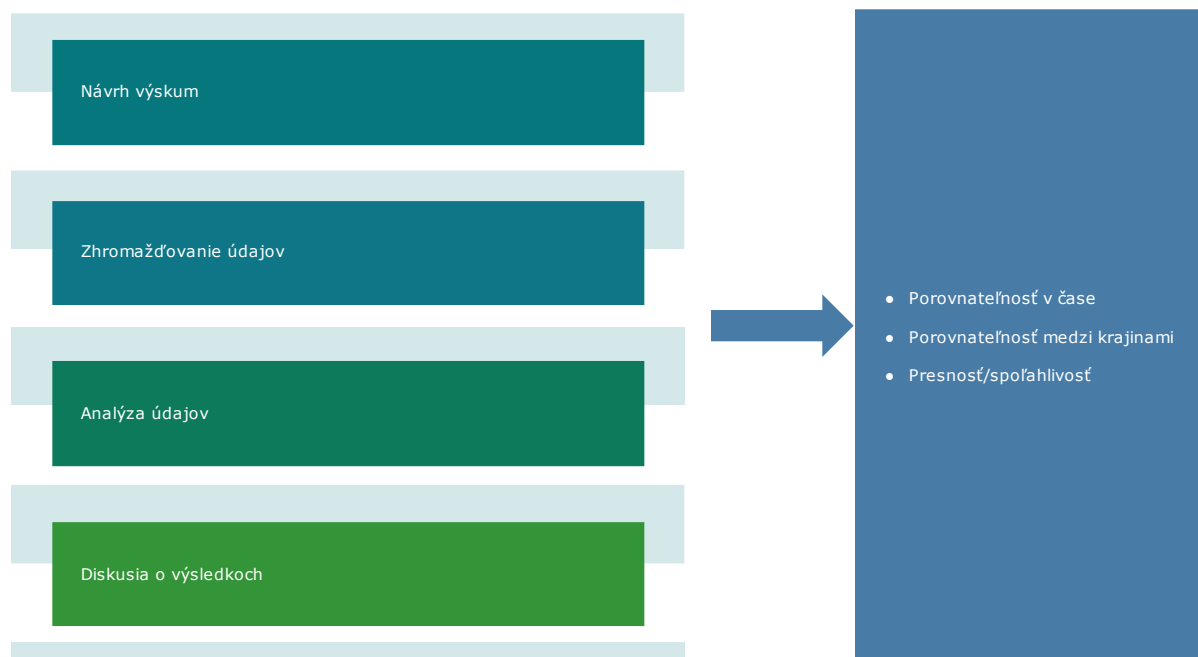
Obrázok 8 – Ako rozvíjať poznatky a výskum

CIEL	ČINNOSTI/ÚLOHY	ZAPOJENÍ ÚČASTNÍCI	CIĽOVÁ SKUPINA	HLAVNÝ VÝSTUP
Podporovať včasné a hĺbkové analýzy vplyvu a dôsledkov procesov spravodlivej transformácie na miestnu hospodársku diverzifikáciu a sociálnu transformáciu.	KROK 1 – Výber relevantných otázok <ul style="list-style-type: none"> Miestna spoločenská štruktúra a vývoj; sociálny kapitál a odolnosť; miestna hospodárska štruktúra a vývoj; zdravie a životné prostredie; trh práce... 	Miestne orgány (miestne, regionálne); univerzity/výskumné centrá/inštitúty; rozvojové agentúry; občania; organizácie tretieho sektora; miestne skupiny; odborové organizácie; podnikateľské združenia.	Univerzity, výskumné centrá a výskumné ústavy.	<ul style="list-style-type: none"> Štúdie a zaujímavosti o miestnej spoločnosti a hospodárstve; akademické/vedecké štúdie; porovnávacie analýzy tematických otázok.
	KROK 2 – Výber kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov Napríklad: <ul style="list-style-type: none"> sociálne služby a služby pre domácnosť; profesijné vzory; školenia a rozvoj zručností; kvalita pracovných miest; rodinné štruktúry; migrácia mladých ľudí; osoby, ktoré nie sú zamestnané, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET); účasť žien na trhu práce; účasť verejnosti; členstvo v organizáciách; sektorové trendy; investičné rozhodnutia; pracovné profily; úrovne vzdelania... 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; miestne orgány (miestne, regionálne); rozvojové agentúry; občania; organizácie tretieho sektora; občianske skupiny; odborové zväzy, podnikateľské združenia pre organizácie; občianske skupiny.		
	KROK 3 – Zhromažďovanie údajov <ul style="list-style-type: none"> - kvantitatívne údaje (štatistické údaje, administratívne a riadiace záznamy, prieskumy) - kvalitatívne údaje (rozhovory s kľúčovými informátormi, priame pozorovanie, cieľová skupina, zapojenie ulice) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; miestne orgány (miestne, regionálne); občania; organizácie tretieho sektora, miestne skupiny; odborové organizácie; podnikateľské združenia.		
	KROK 4 – Analýza a vyhodnotenie údajov <ul style="list-style-type: none"> (Počítačová kvantitatívna a kvalitatívna analýza...) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; miestne orgány (miestne, regionálne).		
	KROK 5 – Správa o výsledkoch a odporúčania <ul style="list-style-type: none"> (písomné správy, ústne prezentácie, semináre, zaujímavosti, štúdie...) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty, rozvojové agentúry; miestne orgány (miestne, regionálne).		
	KROK 6 – Porovnanie výsledkov a vytvorenie prepojení <ul style="list-style-type: none"> (Spolu s ďalšími podobnými iniciatívami na národnej, európskej a medzinárodnej úrovni...) 	Univerzity/výskumné centrá/inštitúty; miestne orgány (miestne, regionálne).		

2.3 Metodológia

Z hľadiska metodológie by mali vykonávané činnosti zabezpečiť: a) porovnateľnosť v čase; b) porovnateľnosť medzi krajinami a c) presnosť. Konkrétne sa proces získavania kvantitatívnych a kvalitatívnych údajov skladá z niekoľkých krokov:

Obrázok 9 – Kroky zhromažďovania údajov

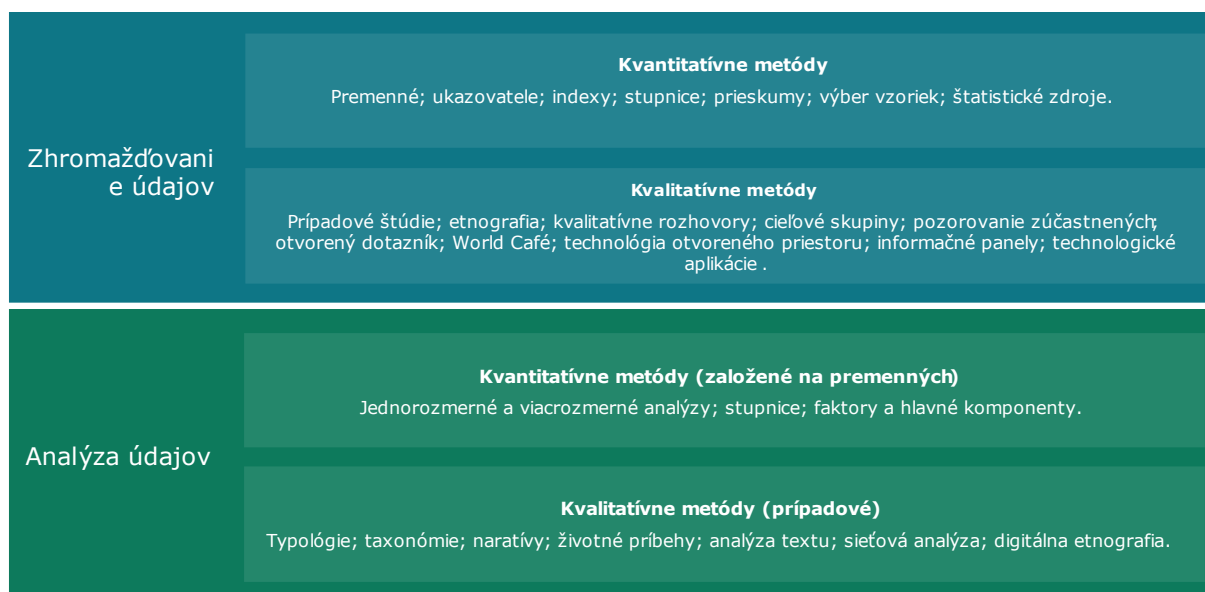
- *Návrh údajov*

Pri skúmaní procesov spravodlivej transformácie a súvisiacich územných sociálno-ekonomických transformácií využíva stredisko na monitorovanie prednostne zmiešaný prístup. Kvalitatívne a kvantitatívne techniky sa používajú komplementárne. Stredisko na monitorovanie aktívne podporuje zapojenie komunity do zhromažďovania, analýzy a využívania údajov; príslušné skupiny zainteresovaných strán sa podieľajú na stanovení kľúčových ukazovateľov výkonnosti (KPI), ktoré podporujú analýzu.

- *Zhromažďovanie údajov*

Údaje sa získavajú rôznymi metódami, od analýzy dokumentov cez prieskumy až po prípadové štúdie; tie sa vyberajú na základe očakávaní o ich náhlade na procesy, pôsobenie, stratégie (obsah informácií) v kontextuálnych podmienkach, ktoré sú súčasťou skúmania.

Obrázok 10 – Metódy zhromažďovania údajov a ich analýzy

- *Analýza údajov*

Analýza údajov sa vykonáva pomocou viacerých techník vrátane softvérovej pomoci prostredníctvom štatistických balíkov, ako sú GIS, SSPS alebo NVivo. Kvalitatívne údaje sa tiež merajú na základe stanovených kľúčových ukazovateľov výkonnosti. Okrem toho je geografická a geopriestorová analýza kľúčová na pochopenie modelov distribúcie javov spôsobom, ktorý môže pomôcť pri intervenciách založených na mieste a zároveň posilníť sociálnu súdržnosť, revitalizáciu a posilnenie postavenia na úrovni komunity.

- *Diskusia o výsledkoch*

Výsledky analýz a činností sa prezentujú prostredníctvom širokej škály nástrojov, ako je uvedené na obrázku 11.

So zlepšovaním získavania údajov a skúseností sa robia metodické úpravy. Štúdie a analýzy sa môžu týkať subregionálnych oblastí a zohľadňovať rôzne kontrastné premenné (vidiek/mesto; vysoká/nízka úroveň sociálno-ekonomického rozvoja); prierezové analýzy, ktoré sa zameriavajú na udalosti, ktoré zažili rôzne kohorty miestneho obyvateľstva v tom istom časovom intervale, sa striedajú s dlhodobou analýzou, pri ktorej sa štúdia týka udalostí ovplyvňujúcich tú istú generáciu v dlhšom časovom období.

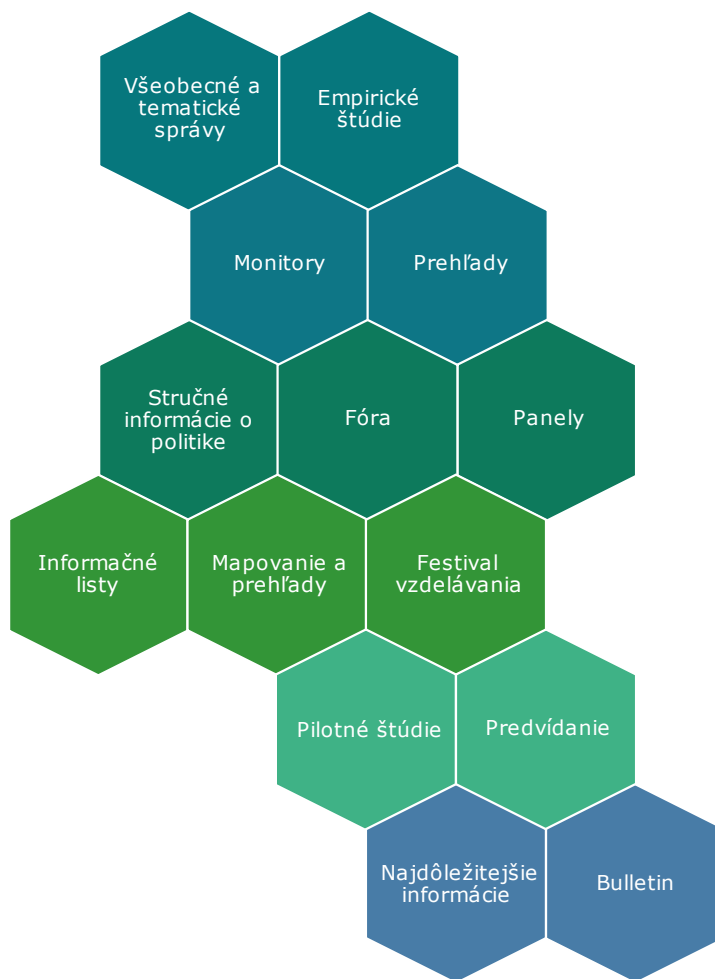
2.4 Výstupy

Územné sociálno-hospodárske stredisko na monitorovanie spravodlivej transformácie pravidelne a konzistentne vytvára rôzne znalostné produkty vrátane všeobecných a tematických správ, empirických štúdií, politických prehľadov, informačných listov, prehľadov, databáz ukazovateľov, vizualizácie údajov a bulletinov. Vyvíja a používa vhodné kvantitatívne (napr. ukazovatele, prieskumy, prognózy) a kvalitatívne nástroje a metodiky (napr. hodnotenia, prípadové štúdie, analýzy textov), ako aj nástroje na inkluzívne a transparentné zapojenie komunity (napr. deliberatívne arény, ombudsmani, miestni pomocní sprostredkovatelia, fóra, panely). Na monitorovanie a hodnotenie sa používajú nástroje a metodológie:

- procesy transformácie na miestnej úrovni;
- ich dlhodobé vplyvy a dôsledky;
- vnímanie komunity a životné skúsenosti;
- a zabezpečenie dodržiavania zásad spravodlivosti, inkluzívnosti a udržateľnosti.

Stredisko na monitorovanie vypracúva politické odporúčania pre miestne a vnútroštátne orgány (podľa potreby), ktoré sa majú prerokovať a v prípade potreby implementovať.

Obrázok 11 – Nástroje strediska na monitorovanie

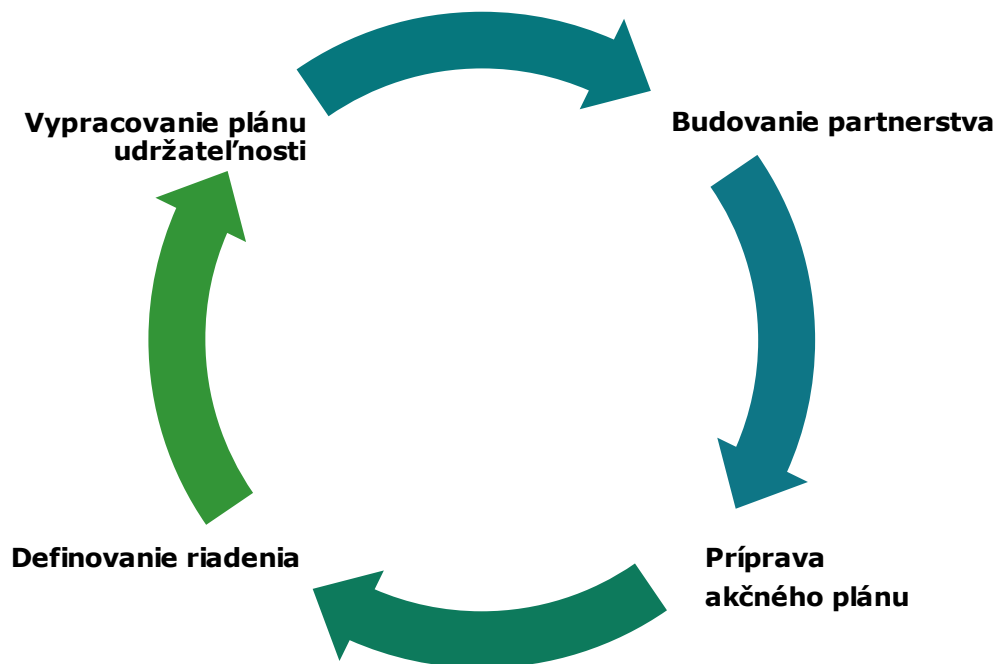

Stredisko na monitorovanie sa opiera o akademické a vedecké poznatky v kombinácii s miestnymi (často tajnými) poznatkami, pričom zhodnocuje skúsenosti a porozumenie kontextu. Prostredníctvom aktivácie rôznych komunikačných nástrojov/kanálov, okrem iného tlačových kampaní, odporúčaní, webových a sociálnych médií, vedeckých správ, sa tieto poznatky šíria medzi rôznymi zainteresovanými stranami s cieľom podnietiť dialóg a diskusie o prioritných otázkach. Stredisko na monitorovanie zohráva aktívnu úlohu v dialógu medzi sociálnymi a akademickými subjektmi a samosprávnymi orgánmi s cieľom podporiť opatrenia zamerané na pokrok v prechode. Cieľom strediska na monitorovanie je napokon podporiť zodpovednosť miestnych, regionálnych a národných vlád a prispieť k dlhodobej transformácii, ktorá je prospešná pre ľudí, pracovníkov a komunity.

ODDIEL 3 – Ako zriadiť územné stredisko na monitorovanie

Zriadenie územného strediska na monitorovanie by malo zahŕňať aspoň tieto kroky: vybudovanie partnerstva; príprava akčného plánu; vypracovanie plánu udržateľnosti; definovanie riadenia.

Obrázok 12 – Krok na zriadenie strediska na monitorovanie

3.1 Budovanie partnerstva

Stredisko na monitorovanie sa spolieha na zapojenie zainteresovaných strán a na zmiešané partnerstvo inštitúcií a organizácií verejného, súkromného a tretieho sektora. Partnerstvo strediska na monitorovanie je založené na troch zásadách:

- (a) Komplementárnosť: partneri prispievajú do aliancie neprekrývajúcimi sa zdrojmi (vedomosti, kompetencie, vzťahy).
- (b) Závazok: politický a vedecký záväzok sú obzvlášť dôležité na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti strediska na monitorovanie.
- (c) Kompatibilita: partneri zdieľajú podobné ciele a hodnoty a vykazujú dlhodobú kultúrnu zhodu. Úloha občianskej spoločnosti sa oceňuje prijatím zásad spravodlivosti a dôvery.

Miestny rozsah činnosti strediska na monitorovanie dodáva iniciatíve charakter zdola nahor; to je zárukou jej udržateľnosti a zároveň posilňuje rozmer učenia, keďže jej cieľom je pozorovať procesy, účastníkov a politiky na miestnej úrovni, aby sa lepšie pochopili problémy v danej oblasti a lepšie sa na ne zamerali. Tým, že sa stredisko na monitorovanie

spolieha na miestne subjekty a posilňuje ich postavenie, dáva im možnosť problematizovať otázky, ktoré sú predmetom záujmu; posilňuje sa aj jeho legitimizácia zo strany komunity.

3.2 Príprava akčného plánu

Zriadenie TOJT predpokladá prípravu podrobného akčného plánu (AP). V AP sa uvádzajú hlavné ciele strediska na monitorovanie, činnosti, ktoré sa majú vykonávať, a príslušné metodiky (prístup), očakávané výsledky s odkazom na účinné uplatňovanie zásad spravodlivej transformácie. Príkladom je obrázok 13.

Obrázok 13 - Rozmery AP strediska na monitorovanie

<p>Definícia cieľov</p>	<p>Je to odpoveď na nasledujúcu otázku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aké sú konkrétne a územne špecifické ciele, ktoré chce územné stredisko na monitorovanie dosiahnuť?
<p>Vyhlasenie s odôvodnením a metodológia</p>	<p>Je to odpoveď na nasledujúce otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aký je prínos územného strediska na monitorovanie k dosiahnutiu spravodlivej transformácie na miestnej úrovni? • Akú konkrétnu pridanú hodnotu prináša? • Aký metodologický prístup používa stredisko na monitorovanie na dosiahnutie svojich cieľov? • Ako stredisko na monitorovanie funguje?
<p>Uvedenie rozsahu a pôsobnosti intervencie a očakávaných výsledkov</p>	<p>Je to odpoveď na nasledujúce otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aký je geografický rozsah strediska na monitorovanie a jeho tematický prístup? • Akým spôsobom podporuje územné stredisko na monitorovanie sociálny dialóg a zabezpečuje spravodlivú transformáciu? • Aké poznatky stredisko na monitorovanie získava, šíri medzi rôznymi zainteresovanými stranami a ako ich využíva?

3.3 Vypracovanie plánu udržateľnosti

Spoločné záujmy a široká angažovanosť zainteresovaných strán sú základnými prvkami na zabezpečenie udržateľnosti územného strediska na monitorovanie. Inštitucionálna a komunitná podpora zabezpečí začatie a pokračovanie činnosti strediska na monitorovanie. Ten je obsiahnutý v podrobnom dokumente o udržateľnosti, ktorý opisuje harmonogram realizácie vrátane dátumu začiatku a konca všetkých činností, ako aj hlavných míľnikov. Takýto dokument hodnotia zainteresované strany.

Finančnú udržateľnosť zabezpečujú zainteresované strany prostredníctvom každoročného pridelenia finančných prostriedkov; stredisko na monitorovanie sa tiež uchádza o verejné a súkromné finančné prostriedky prostredníctvom účasti na žiadostiach o granty a návrhoch na verejné súťaže v oblasti výskumu, cieleného politického poradenstva, vytvárania infraštruktúr a podpory budovania kapacít. Riziká udržateľnosti sú riadne posúdené. Tieto iniciatívy môžu byť individuálnymi žiadosťami a návrhmi, ale môžu byť aj súčasťou širšej spolupráce.

3.4 Definícia riadenia

Stredisko na monitorovanie je začlenené do existujúcej verejnej inštitúcie a tvorí ho konzorcium miestnych zainteresovaných strán, ktoré koordinuje univerzita/výskumný ústav v spolupráci s obecným úradom, nadáciami, združeniami tretieho sektora, odborními, podnikateľskými združeniami a podobne. Štruktúra a fungovanie strediska na monitorovanie sú inkluzívne, transparentne a ľahko prístupné všetkým zainteresovaným stranám bez rozdielu. Zapájajú sa aj bežní občania, ako sú aktivisti, novinári, študenti. Akademické inštitúcie majú zásadný význam na zabezpečenie vysokej úrovne štandardov činností vykonávaných strediskom na monitorovanie. Poskytujú vedecké, ľudské a technické zdroje na vysokej úrovni na pomoc verejným inštitúciám, ako aj neoceniteľnú pomoc pri budovaní kapacít členov komunity na dosiahnutie cieľov strediska na monitorovanie. Akademická obec podporuje aj šírenie informácií o činnosti strediska na monitorovanie prostredníctvom uverejňovania údajov v odborných časopisoch a na konferenciách. Činnosť strediska na monitorovanie konkrétne riadi riadiaci výbor, ktorého ročný plán činností schvaľujú všetci členovia konzorcia strediska na monitorovanie.

ODDIEL 4 – Závěry

Tento koncepčný dokument poskytuje konkrétne pokyny na zriadenie a realizáciu sociálno-hospodárskeho strediska na monitorovanie spravodlivej transformácie (TOJT). Uvádza aj konkrétne príklady realizácie činností, ktoré sleduje.

Vychádza z tvrdenia, že verejné inštitúcie a iné relevantné inštitúcie by mali zvýšiť svoju kapacitu na pochopenie sociálno-ekonomických vplyvov a dôsledkov transformácie, aby mohli plánovať, riadiť a vyhodnocovať intervencie a politiky, ktoré riešia príslušné výzvy, a to prijatím flexibilného prístupu k realizácii zavedených politík. Transformácia miest a ich komunít na hospodárstvo s čistými nulovými emisiami a odolné voči zmene klímy je zložitý viacrozmerový a nelineárny proces, v ktorom sú zmeny v hospodárstve hlboko prepojené so sociálnym a kultúrnym rozmerom, keďže tieto komunity majú často dlhú históriu sociálnej a kultúrnej závislosti od dominantného priemyslu; existujúci sociálny kapitál je potrebné posilniť a znovu aktivovať.

TOJT navrhnuté v tomto koncepčnom dokumente v podstate umožňuje sledovať štyri ciele prostredníctvom relatívnych činností: vytvárať údaje založené na hodnote a poskytovať informácie; zvyšovať zapojenie komunít a zainteresovaných strán; monitorovať a podporovať sociálny dialóg; rozvíjať poznatky a výskum. Stredisko na monitorovanie bude inkluzívne, prístupné a nediskriminačné. Na základe údajov a analýz stredisko vypracuje konkrétne odporúčania pre politiky a opatrenia na podporu spravodlivej transformácie na týchto územiach.

Územné stredisko na monitorovanie by mohlo byť súčasťou širšej siete stredísk na monitorovanie spravodlivej transformácie na národnej a európskej úrovni, ktoré by si vymieňali skúsenosti, zistenia a zdroje, vymieňali a porovnávali podstatné poznatky a metodické nástroje a šírili informácie pre rôzne publiká. Od vlád na rôznych úrovniach sa bude vyžadovať, aby odporúčania analyzovali a prípadne implementovali.

Okrem podpory údajov, analýz a výskumu miestnych procesov zmien by stredisko na monitorovanie mohlo tiež plodne integrovať a dopĺňať činnosti riadiacich orgánov a zároveň dynamicky zapájať zainteresované strany do fázy implementácie a monitorovania plánov spravodlivej transformácie územia.

